

Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu

seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõu eesmärgiks on langetada käibemaksu järgmistele hügieenitoodetele:

- 1) menstruatsioonihügieeni tooted: sidemed, tampoonid, pesukaitsed
- 2) laste mähkmed;
- 3) täiskasvanute inkontinentsihügieeni tooted ja mähkmed;

Eelnõu lähtub põhimõttest, et tegemist on vältimatute tervisehügieeni vahenditega, millele peab olema tagatud võrdne ja taskukohane ligipääs.

Käibemaksu langetamine on kiire ning universaalne meede, mis alandab toodete lõpphinda ligikaudu 19–20% ning leevendab hinnasurvet väga laiale elanikkonnagrupile.

2. Seaduse eesmärk

Kehtiv 24% käibemaksumäär tõstab menstruatsiooni- ja inkontinentsihügieeni toodete hinda keskmiselt viiendiku võrra. Käibemaks on otseselt lisandunud tarbijahinnale, mistõttu maksukoormus kandub täielikult tarbijale, seda kinnitab ka Saksamaa käibemaksu alandamise mõjude analüüs, mis näitab, et käibemaksu langus jõudis tarbijani täies mahus.

Rahvusvaheliste ja Eesti uuringute põhjal elab Eestis ligikaudu 47 500 12–18-aastast tüdrukut, kellest iga seitsmes on vähemalt korra jäänud menstruatsioonitoodete puudumise tõttu kooli minemata. Eestis on hinnatundlikkuse tõttu raskendatud ligipääs menstruatsioonitoodetele märkimisväärsel hulgal inimestest, eriti madalama sissetulekuga peredes ja kooliealiste hulgas. Menstruatsioonivaesus põhjustab koolist puudumist, sotsiaalset stigmat, terviseprobleeme ning mõjutab otseselt soolist võrdõiguslikkust.

Laste mähkmete igakuine kulu tavapärasel kasutusel jääb 50–100 euro vahele. Täiskasvanute inkontinentsitooted võivad sõltuvalt vajadusest maksta 60–150 eurot kuus.

Eakate ja hoolduskoormusega perede jaoks on tegu vältimatu kulureaga, mille hind mõjutab perede toimetulekut.

Käibemaksu langetamisega väheneb hinnakoormus kõige haavatavamatele sihtrühmadele: pensionäridele, puuetega inimestele, hooldajatele ja madalama sissetulekuga peredele.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Käesolev eelnõu näeb ette käibemaksuseaduse § 15 lõike 3 täiendamist uue punktiga 16, mille kohaselt hakatakse kaubale nagu mähkmed, menstruatsiooni- ja inkontinentsihügieeni tarvikud rakendama 0-protsendist käibemaksumäära

Allpool ülevaade menstruatsioonitoodete käibemaksu erisustest teistes riikides:

- Iirimaa – 0% käibemaks (pikaajaline praktika).
- Ühendkuningriik – kaotas nn tampoonimaksu 2021. aastal; nüüd 0%.
- Prantsusmaa – alandas määra 20%-lt 5,5%-le.
- Hispaania – alandas määra 10%-lt 4%-le.
- Saksamaa – vähendas 19%-lt 7%-le.
- Kanada, Austraalia ja Uus-Meremaa – kaotasid menstruaitsioonitoodete käibemaksu täielikult.

Mähkmete ja inkontinentsitoodete maksuerisused teistes riikides:

- Ühendkuningriik – 0% määr laste mähkmetele ja mitmetele vältimatutele hügieenitoodetele.
- Portugal – 6% määr inkontinentsitoodetele.
- Belgia – 6% määr mähkmetele.

Rahvusvaheline praktika näitab, et hügieenitoodete maksuleevendust peetakse sotsiaalse õigluse ja tervise edendamise vahendiks, millel on mõõdukas eelarvemõju.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu ei sisalda uusi ega erialaseid termineid, mis vajaksid eraldi määratlemist. Kasutatavad mõisted lähtuvad kehtivast maksuseadusest ja EL käibemaksudirektiivist.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu käibemaksudirektiiv lubab liikmesriikidel rakendada 0% maksumäära. Eelnõu ei ole vastuolus ELi õigusega.

Mitmed liikmesriigid on seda võimalust juba kasutanud.

6. Seaduse mõjud

Kaudsed positiivsed mõjud:

- Tervishoiukulude vähenemine – infektsioonide ja põletike esinemissagedus väheneb.
- Haridus- ja tööelus osalemise paranemine – menstruaitsioonivaesuse vähenemise tõttu kasvab noorte ja naiste osalemine koolis ja tööturul.
- Väiksem sotsiaaltoetuste vajadus – eriti eakate ja madala sissetulekuga perede puhul.

- Soolise võrdõiguslikkuse paranemine – mis on osa Eesti riiklikest ja EL tasandi strateegilistest eesmärkidest.

Mõju ettevõtlusele, konkurentsile ja tarbijatele:

- Hinnalangus ~20% suurendab toodete kättesaadavust ja nõudlust.
- Jaemüüjatele annab hinnalangus konkurentsieelise võrreldes alternatiivsete, vähem kvaliteetsete toodetega.
- Tõenäoline on tarbijate eelistus jätkusuutlikumate korduvkasutatavate toodete suunas.

Mõju halduskoormusele ja riigiasutustele:

- Halduskoormuse muutus on minimaalne.
- Maksuhalduril on vaja lisada üks täiendav tootekategooria 0% määraga maksustatavate kaupade nimekirja.
- KOV-idel võib väheneda toetuste vajadus (nt sotsiaalosakondade kaudu mähkmete kompenseerimisel).

Mõju kohalikule omavalitsusele:

- Kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande kulud vähenevad, sest väheneb vajadus mähkmete ja inkontinentsitoodete täiendava ostmise järele vähekindlustatud peredele.

Koolide ja noortekeskuste hügieenitarvete kättesaadavuse programmide kulud vähenevad.

7. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud riigieelarvele

Käibemaksu alandamise otsene mõju riigieelarvele oleks hinnanguliselt 13–14 miljonit eurot aastas.

Menstruatsioonitoodete puhul on kulu järgmine:

- hinnanguline aasta koguturu maht Eestis: ~24,5 miljonit eurot (koos käibemaksuga).
- maksutulu 24% määra korral: ~ 4,7 miljonit eurot.
- nullmäärale üleminekul kaoks ligikaudu 4,5–5 miljonit eurot aastas.

Mähkmete ja inkontinentsitoodete puhul on kulu järgmine

- hinnanguline koguturg Eestis: ~45 miljonit eurot aastas.
- maksutulu 24% määra korral: ~8,7 miljonit eurot.
- nullmääraga kaoks ligikaudu 8–9 miljonit eurot.

8. Rakendusaktid

Eelnõu rakendamiseks ei ole vaja kehtestada täiendavaid rakendusakte.

9. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus on kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2027.

Algatavad Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, Jaak Aab, Ester Karuse, Tanel Kiik,
Andre Hanimägi ja Züleyxa Izmailova 14.01.2026. a.

Helmen Kütt

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni aseesimees

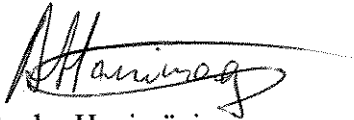
Jaak Aab

Riigikogu liige

(allkirjastatud digitaalselt)

Ester Karuse

Riigikogu liige

Andre Hanimägi

Riigikogu liige

Tanel Kiik

Riigikogu liige

Züleyxa Izmailova

Riigikogu liige